



Japán mint bevándorló állam?

Völgyi Katalin

2008. június 20-án a kormányzó Liberális Demokrata Párt tagjai benyújtották Yasuo Fukuda miniszterelnöknek a bevándorláspolitikai radikális megváltoztatására tett javaslataikat.

A tervezet tízmillió bevándorló fogadását irányozza elő a következő ötven évre. A bevándorláspolitikában történő szemléletváltás mögött nyilvánvalóan a kedvezőtlen demográfiai tendenciák állnak, amelyek jelentősen érintik az ország munkaerő-kínálatát. A Nemzeti Népeség és Társadalombiztosítási Kutatóintézet (National Institute of Population and Social Security Research) által készített előrejelzések szerint a fiatal korosztály (a 14 év alattiak) népességen belüli aránya a jelenlegi 13,3-ről 8,4 százalékra, a munkaképes korú lakosság (15 és 64 év közöttiek) aránya pedig 64,5-ről 51,1 százalékra fog csökkenni 2055-re. A tervezet célja a japán munkaerő-kínálat szűkülésének enyhítése a külföldi munkavállalók számának növelése által.

2007-ben a regisztrált külföldiek száma Japánban elérte a 2,15 milliót, amely ötven százalékos növekedést jelent egy évtized alatt. A külföldi lakosok legnagyobb csoportját a kínaiak és a koreaiak alkotják, majd őket követik a brazilok, a Fülöp-szigetiek és a peruiak. A külföldi lakosságon belül elkülönült csoportot alkotnak a speciális státusszal bíró állandó la-

kosok, akik többségében koreaiak. A teljes koreai lakosság 72 százaléka, mintegy 426 227 fő rendelkezik ilyen speciális státusszal, akiket, illetve akiknek az elődeit erőszakkal hurcolták be az országba 1910 és 1945 között, amikor a Koreai-félsziget japán gyarmat volt. A brazil és perui bevándorlók nagy része pedig japán származású.

A japán népesség 1,7 százalékát teszik ki a regisztrált külföldiek; ezt az arányt kívánják az új bevándorláspolitikával tíz százalékra (10 millió főre) emelni, amely óriási lépésnek tekinthető egy, a bevándorlást jelentősen korlátozó államtól. Ugyanakkor Japán továbbra is lemaradást mutat a bevándorlók népességen belüli aránya tekintetében más fejlett országokhoz képest (Egyesült Államok, Németország, Franciaország, Írország), ahol már most meghaladja a bevándorlók száma a lakosság tíz százalékát.

Az új bevándorláspolitikát előkészítő tervezet radikálisan szakítani kíván a jelenlegi bevándorlási gyakorlattal, amely alapvetően magasan képzett külföldiek fogadását és a külföldi munkavállalók néhány évig történő foglalkoztatását foglalja magában. Ehelyett célként fogalmazódott meg a bevándorlók képzésének, munkához való jutásának támogatása és családjuk segítése. A bevándorlók alatt

azonban nemcsak munkavállalókat kell érteni, hanem ide tartoznak a menekültek és a csereprogramok keretében érkező külföldi hallgatók is.

A bevándorláspolitikai átalakítására tett főbb javaslatok az alábbiak:

- * A külföldi hallgatói létszám egymillió fölé történő emelése 2025-re, valamint évente ezer menekült befogadása.
- * A bevándorlási ügynökség létrehozása, amely összefogná a különböző kormányzati szervek bevándorlással kapcsolatos feladatait. Az ügynökséget három éven belül kellene felállítani, amely többek között olyan jogi témákkal is foglalkozna, mint például, a nemzetiség kérdése és a bevándorlásellenőrzés.
- * A tanulói és a munkavállalói vízum maximális időtartamának a jelenlegi három évről öt évre történő emelése és az állandó lakos-státusz megszerzéséhez szükséges feltételek enyhítése, amelyre már láttunk példát 1998-ban is. Ennek hatására az elmúlt években jelentősen emelkedett az állandó tartózkodási engedéllyel rendelkezők száma, és ma már a regisztrált külföldiek negyven százalékát teszik ki.
- * Az eredeti javaslatok között szerepelt az állampolgárság megadása azoknak a bevándorlóknak, akik már tíz éve élnek Japánban, vagy akik állandó tartózkodási engedéllyel rendelkeznek. A miniszterelnöknek benyújtott tervezet azonban már csak az állampolgárság megszerzésének könnyítését javasolja. Itt azonban meg kell jegyeznünk, hogy nemrég a Legfelsőbb Bíróság alkotmányellenesnek nyilvánította a

Nemzetiségi Törvény azon cikkelyét, amely kimondja, hogy egy japán és egy külföldi közös gyermeke csak akkor kaphat japán állampolgárságot, ha a szülők házasságban élnek. A miniszterelnök elé terjesztett tervezet pedig javasolja a japán állampolgárság megadását külföldi szülők Japánban született gyermekeinek.

A bevándorláspolitikai radikális átalakítását célzó tervezet Japánt egy „bevándorlóbarát” országgá kívánja átalakítani. Japán nyitása a külföldiek előtt szükségszerűnek tekinthető, mivel direkt és hatékony eszközként szolgálhat a negatív demográfiai trendek – az alacsony születési ráta, a népesség elöregedése és fogyása – és az azokból eredő munkaerőhiány kezelésére. A bevándorláspolitikai radikális megreformálása azonban mindenképpen kényes kérdésnek tekinthető egy olyan országban, ahol a társadalom magát homogénnek tekinti, és erőteljesen elzárkózik. Egy több nemzeti-ségből álló ország megteremtése és a bevándorlók népességen belüli arányának növelése egyes európai országokhoz hasonlóan Japánban is jelentős társadalmi feszültségeket válthat ki. Következésképpen a bevándorláspolitikai átalakításához szükség van a törvényhozók és a lakosság támogatására egyaránt.

A miniszterelnök elé terjesztett javaslatok közül, hogy melyek válnak majd törvénnyé az még ugyan kérdéses, de annyit biztosan lehet állítani, hogy történelmi változásnak lehetünk majd tanúi Japánban.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapról